

עין משפט‏**נר מצוה**

כח:

ראשונים שלא היה פלפלין. הקשה ה"ר שמעון א"כ מהאי טעמא נמי פלפלין חייבין במעשר ואם כן מטמאין טומאת אוכלין דהא זהא תליא כדאמר צפ' בא סימן (מה דף נ:) והתם בגמרא ו מייטי נמנו וגמרו שאין פלפלין מטמאין טומאת אוכלין וי"ל דהא דגרגיר חייב במעשר לאו משום דמטבילין זו אלא משום כששוקקין אותו חזי למיכל צעיניה אכל אין רגילות לשוקקו כדי לאוכלו צעיניה אלא כדי לטבול זו אכל פלפלין גם כי נשחקו לא חזו צעיניהו ופטורין מן המעשר ו:

בג ד מיי' שם הלכה יג:
בד ה מיי' פ"ב מהלכות מעשר הלכה ה:
בה ו מיי' פ"א מהל' מעשר הלכה ט
ופ"ב הלכה ה סגמ שני קלה (ש"ע י"ד סימן שלא סעיף עד):

בו ז מיי' פ"ב מהלכות טומאת אוכלין ה' טו סגמ שני קלי:
בו ח טוש"ע א"ח סי' רג סעיף ח:

כח ט מיי' פ"ח מהל' זכרות הלכה ו סגמ עשין כ טוש"ע א"ח סי' רד סעיף א':

כב י מיי' פ"א מהל' עירובין הלכה יא סגמ עשין דרענן א':
ל כ ל מיי' וסגמ שם טוש"ע א"ח סי' שפו סעיף ז:

רבינו חננאל

דע דגרגיל לבא חזי. א"ר יוחנן ראשונים שלא היה להן פילפלין שוחקין ודע דגרגיל ומטבילין בן בשר צלי. ואסיקנא, כישרת מברכין עליה בורא פרי האדמה. דמארעא קא רבי, דהא חזינן דקטלי חיומא ומייאת כשותא, והאי גמר פירא (פירא), אבל (חזין) [חזין] שהכל נהיה בדבריו דהא לא גמר פירא. לפיכך אמר רב אין מערבין בחזין דדברא כדאוקימנא, וגם לאן בכפניות. ואקראית. בכפניות לא, והתניא קור אלגונא ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלין, כפניות ניקחות בכסף מעשר ומטמאין טומאת אוכלין כו'. ופסקין כי תניא זו הבריתא כפניות הרי הן כפרי לכל דבריהן אלא שפטורין מן המעשר דבינייחא. פי' הן הכפניות הללו שיוצאין בניסן העשירות והיאכל כפניות, כי הן דקלין ידועין [שפירותיהן נאכלין כפניות (נאכלין) ואינן מתקיימין להיגמר ומתים. אבל שאר דקלים כפניות היוצאות אחר ניסן שראויות להיות מתים, נכשיו כפנין חשובין ולא נכמרו. ואקשינן אי הכי בהא נימא ר' יהוד' פטורה מן המעשר, והתניא א"ר יהוד' לא הזכירו פני בתיווניי אלא לעינין מעשר. פניוני, פי' מקום. ואחתי דבובונא, פי' בוסר. חייבין במעשר, פי' כיון שכן דרכם להיאכל חייבין במעשר, שכתב נגמרה מלאכת, הכא נמי בכפניות דניסני הרי נגמרה מלאכת, אמאי פטורין מן המעשר לר' יהודה. ופרקינן, לעולם דלאו דניסני אלא כפניות שכן פנין קתני, וכי קתני כפניות הרי הן כפרי לעינין טומאת אוכלין קתני. מאי טומא האיל ויכול לתקן על ידי האור ולעשותו אוכל,

איכא בינייהו ברכה. דלמנא קמא מצדן צפה"א ואע"ג דלענין זרכה מיקרי פרי מכל מקום לא חשיב לטמא טומאת אוכלין: מפא

אביי שלקו ומטגנו איכא בינייהו מתקיף לה רבא מי איכא למאן דאמר שלקו ומטגנו לא והתניא ו העור והשיליא אין מטמאין טומאת אוכלין ו עור ששלקו ושיליא שחישב עליה מטמאין טומאת אוכלין אלא אמר רבא איכא בינייהו ברכה דאתמר ו קור רב יהודה אמר בורא פרי האדמה ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו רב יהודה אמר בורא פרי האדמה אוכלא הוא ושמואל אמר שהכל נהיה בדברו כיון שסופו להקשות לא מברכינן עילייה בורא פרי האדמה א"ל שמואל לרב יהודה שינגא כוותיק מסתברא דהא ו צנון שסופו להקשות ומברכינן עליה בורא פרי האדמה ולא היא צנון נטעי אינשי אדעתא דפוגלא דיקלא לא נטעי אינשי אדעתא דקורא ואע"ג דקלסייה שמואל לרב יהודה ו הלכתא כוותיה דשמואל: גופא אמר רב יהודה אמר רב כשות וחזיו מערבין בהן ומברכין עליהם בורא פרי האדמה כשות בכמה כדאמר רב יחיאל כמלא היד ו הכא נמי כמלא היד חזיו בכמה אמר רבה בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיברי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין ו בקליא בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקייריתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בדיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי ב מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב חמנא ב מערבין בתרדין חין איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גביר חייא

בכל מערבין פרק שלישי עירובין

דגנוניסא. בחזין שגדל צגינה דכולי עלמא אכלי להו: כשות גדל צהיזמי ואין לו שורש בקרקע אלא מהחיזי למח: **כשום גמר פרי**. ונקרא פרי: דקטלי לפיומא. שקולצין החיזמי ומיימא כשותא אלאמא אי לא ינקא מארעא לא רביא: קור. דצר רך הנוסף על הדקל בכל שנה וקודם שיגיעו ימות הגשמים ויתקשה ויעשה עץ קרי ליה קור וטוב למאכל הוא: **ניקח בכסף מעשר**. דפרי מפרי וגדלי קרקע הוא: ואינו מטמא טומאם אוכלין. ואפילו חישב עליו להאכילו דלאו אוכל הוא: קור הרי הוא **דעץ** כו'. לקמן פריך היינו ת"ק: **אלא שפטורים מן המעשר**. דלא נגמרה מלאכתן ולתנא קמא חייבות לכלל מילי פירות נינהו ומדקתני מטמאות טומאת אוכלים אלאמא אוכל נינהו: **הסס**. דקתני מטמאות: **דניסאחני**. דקלים זכרים שעושין כפניות ואינם נעשים תמרים לעולם וכפניות הוא גמר פירן ולוקטים אותן צניסן והנהו אוכלא נינהו וכי קאמר רצ דקקלים נקיבות שכפניות שלהן נעשים תמרים הלכך אכתי לא גמר פרי הוא: **לא הוזכרו וכו'**. כמוספתא דשביעית (פ"ו ה"ה) הלא ומייטי בגמרא דפסחים צפרק מקום שנהגו ו אוכלים בתאנים עד שיקלו פגי ציתוני רבי יהודה אומר כו':

ציסוני. מקום: פגי. תאנים הן שלא נתבשלו: אהינו. הן כפניות והגן דטובינא כולם זכרים הן ומשום הכי חייבין במעשר דגמר פירא הוא וכל שכן דגמר פירא הוא לשאר מילי: **ויכול למסקן**. אף על פי שעכשיו צקטנות מרין הן אכל לענין עירוב צעינן מידי דחזי צהדיא שעמא והני הא לא מתקיניהו ולענין מעשר משום דלא גמר פירא הוא: **קטנים חייבין**. משום שהוא גמר פרי שלהן שכשגדלין נעשין מרים: **וגדולים פטורין**. ממעשר דלאו אוכל נינהו: **מסוקין קטנים** פטורין. דלא נגמרו: **זה וזה לפטור**. מרים צין גדולים וצין קטנים גדולים דלא אוכלא קטנים דלא פירא: **שלקו**. מבזשל הרצה: **ועיגנו**. צשמן פרי"ט צלע". לרצי יהודה אפי' שלקו ועיגנו אינו טמא ותנא קמא אס' שלקו ועיגנו מטמא דלא ו אמרי הרי הוא כעץ: **עור ששלקו מטמא**. אכל במחשבה גרידתא לא: **ושיליא**. אפי' במחשבה גרידתא. וכיון דמהניא שליקה לעור כ"ש לקור דחזי לאכילה מתקרא: **זרכה אינא צניייהו**. לתנא קמא צורא פרי האדמה לרצי יהודה שהכל דסופו להקשות: **אדעתא דפוגלא**. לאוכלו כשהוא רך: **כשום צממא**. הויל לה מזון צ' סעודות דאמרינן לקמן (דף פ:) **מזון שמי סעודות לעירוב: אוזילא**. וי"ל צלע"ו. אגודות ירק שזרכין האיככים: **קליא**. קלה של עשב וקשה עץ: **לקריסא**. כפריים לראות בתצואתו: ו:

צטיל

במלא היד ו הכא נמי כמלא היד חזיו בכמה אמר רבא בר טוביה בר יצחק אמר רב כמלא אוזילתא דאיברי אמר רב חלקיה בר טוביה מערבין ו בקליא בקליא ס"ד אלא בירקא דקליא וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד רבי ירמיה נפק לקייריתא בעו מיניה מהו לערב בפולין לחין לא הוה בדיה כי אתא לבי מדרשא אמרו ליה הכי אמר רבי ינאי ב מערבין בפולין לחין וכמה אמר רב יחיאל כמלא היד אמר רב חמנא ב מערבין בתרדין חין איני והאמר רב חסדא סילקא חייא קטיל גביר חייא **ההוא**

בעירוב. ופשטינן: כדאמר רב יחיאל בפולין לחין מלא היד, כשות נמי מלא יד. חזין בכמה. ומשיטא כמו איזולתא דאיברי. פי' איסורייתא, והן חבילות של חמץ שקושרין אותן האיכרים, הם עובדי האדמה. מערבין בירקא דקליא. כי יש ירקות ששורפין אותן ומערבין אפרן בבורית שמעבירין הכתם, ונקרא ירקא דקליא. כדכתיב אשר קלם מלך בכל באש. ואילו היקרות ירקות שדה הנאכלין הן, ולפיכך אמר מערבין בהן. וכמה, מלא היד. וכן פולין לחין. אמר רב יחיאל מלא היד. אמר רב חמנא מערבין בתרדין חין. איני והא אמרינן סילקא חייא קטיל גביר חייא.

מסורת הש"ס

א) [זכרות כח. ע"ה],
ב) [מוספתא מיי' פ"א ה"י'ד ותוספתא טבול יוס' פ"ה] [עוקלין פ"ג י"ז]
ג) עוקלין פ"ג מ"ז
ד) פסחים נג. ע"ש
ה) מוספתא פ"ו דשביעות
ו) ה"ה א) חולין כה: א) 1) י"ל [ימעטלן]
ז) חולין עו: א)
ח) זכרות לו. ואם אי קורא, ט) נקלה הוא עשב שצורקין ונותנין אמו צבורית ודוחלין ידיהן כמו קלם מלך צבל (ירמיה כט) ואלו הירקות ירקות שדה האכללים הם ערוץ ערך קלא א') 1) צ"מ פס. רש"י ד"ה לקיימתי פי' לגור, ב) בס"א נוסף דבור: פולין פי'שיליט, ג) דף נא: א) ט) [וע"ע תוס' יומא פא: ד"ה שהפלפלין תוס' נדה כ. ד"ה כ"ש שמייצן],

הנהגות הב"ח

א) גב' ומיימא כשותא י"ב ומיימא לשון מיתה כלומר יבש הכשות. ערוץ ערך כשות:
ב) שם אמר ר' אלעא אמר ר' יהודה ומייטי בגמרא:
ג) רש"י ד"ה לא הזכירו וכי צפ' מקום. י"ב דף נג ע"ה:
ד) ד"ה וטיגנו וכי דלא אמר הרי:

לעני רש"י

פרי"ט. מנוון. וי"ל [בבבוליא"א]. אגודה עשבים. פי'שיל"ש (בס"א). ששעיות.

מוסף רש"י

והחיני. תמרים, דטובינא. מקום, ואומן פנים ואומן ממים לעולם קטנים (פסחים נג.), קטנים חייבין. במעשר, שזרכן לאוכלן צקוטנס קודם שיהו מרים (חולין כו.). מתוקים גדולים חייבין. שגמיר פריים, קטנים פטורין. שאין דקן איתלין ק' (שם) מטמאות טומאת אוכלין. דק"ל דמחשבה משילא אוכלא כל מידי דמצי למכילה ואע"ג דלא אוריהו (חולין קכא.), צנון שסופו להקשות. אס' אינו מולגו צעמו הוא מקשה כעץ (ברכות לו.) אדעתא דפוגלא. לאכלו כשהוא רך ושמו פוגלא (שם).

רבינו חננאל (המשך)

דאכל שויה אוכלא וברך עליה בורא פרי האדמה. ושמואל אמר כיון שסופו להקשות לאו אוכלא. והלכתא כשמואל דדיקלא אדעתא דקורא לא נטעי אינשי, אבל צלף דאיכא אינשי דנטעי לשתא, תנן על מיני צנפה על העלין ועל התמרות אומר בורא פרי האדמה, ועל האביונות ועל הקפריסין אומר בורא פרי העץ. אמר רב ששת כשות וחזין מערבין בהן ומברכין עליהן בורא פרי האדמה. ואוקימנא דבינונייתא. ואמרי כשות בכמה. פי' כמה שיעורא